

Tiếng Việt đang “dài” ra!

Tác Giả: GS. Nguyễn Đức Dân
Thứ Tư: 31 Tháng 8 Năm 2011 06:30

Hiện tiếng nói dài đang ngày càng trở nên phổ biến trong sách báo và văn bản tiếng Việt hiện nay. Vì sao?

Trong một chương trình Chào buổi sáng (VTV1) mới đây, viên sĩ quan cảnh sát giao thông trẻ tuổi phỏng vấn reporter: “Chúng tôi đã xác định chiều rộng của đường trên mặt tiếng đường hiện có để mặt tiếng đường hiện tại là 53 mét”. Sao không nói: “Chúng tôi đã xác định chiều rộng của đường là 53 mét” cho gọn?

Cũng chương trình này, hàng ngày vẫn ra rả “ngồi tham gia giao thông”, “các phương tiện tham gia giao thông”. Sao không nói “ngồi đi lái”, “xe cộ” cho gọn?

Dài, dài, nhặng an toàn!

Anh dân quân đánh võn chạ thỏ chạ quỏ c ngõ trong truyỏn Đỏi mỏt cỏa Nam Cao đã nói thuỏ c lòng mỏt bài ba giai đỏn kháng chiỏn phòng ngõ, cỏm cỏ, tỏng phỏn công... “dài đỏn năm trang giỏy”. Nhỏng ngõỏi này cỏ nói ra “là thỏy đỏ nghỏ, yỏu cỏu, phỏ bình, cỏnh cáo, thỏ c dân, phát xít, phỏn đỏng, xỏ hỏi chỏ nghĩa, dân chỏ või cỏ tân dân chỏ nỏ a...” (trích Đỏi mỏt, 1948). Cách nay 63 năm đã xuỏt hiỏn trên cỏa miỏng ngõỏi dân bình thỏỏng nhỏng khỏi niỏm cao xa mỏy ai hiỏu hỏt ý nghĩa này. Sáu, bỏy thỏp kỏ là khoỏng thỏi gian tỏo ra hai thỏ hỏ, đỏ dài đỏ hình thành thỏi quen nói nỏng đỏng giáỏ đỏu mà không cỏn hiỏu thỏu đỏo. Đỏu này đỏn tỏi hỏ luỏ là xỏ hỏi hình thành thỏi quen chỏp nhỏn, tỏ duy thỏ đỏng, không muỏn lỏt lỏi nghĩa lý cỏa tỏng, câu chỏ, khỏi niỏm và lỏp luỏn khi tiỏp nhỏn văn bỏn. Võ lỏi, nỏu ai đỏ muỏn bình luỏn sỏ tỏo ra nhỏng lỏi nghỏ chỏ nhỏ và trỏ thành “ngỏỏi có võn đỏ”. Kỏt quỏ là ngỏỏi ta lo nói nỏng an toàn, cỏm giỏy phát biỏu theo nhỏng giáỏ đỏu, đỏn đỏn hình thành thỏi quen kỏt luỏn mà không chú ý tỏi lý lỏ thuyỏt phỏc. Nhiỏu ngỏỏi nghỏo đỏi võ ngôn tỏ và tỏ duy, nhỏng võn cỏn thỏ hiỏn mình. Võy là sinh ra lỏi nói sang trỏng või nhiỏu tỏ Hán – Viỏt nhỏng lỏi không hiỏu thỏu đỏo và nhỏng câu hùng hỏn dài đỏng rỏng nghĩa.

Nhỏng lỏi nói đỏ thỏỏng gỏp

Qua phim truyỏn hình và mỏt sỏ chỏỏng trình truyỏn hình gỏn đây, có thỏ bỏt gỏp nhỏng lỏi nói đỏ sau:

Dùng lỏp hai tỏ Hán – Viỏt và thuỏn Viỏt đỏng nghĩa: nhỏ “Nỏn rỏi đỏnh tái xuỏt hiỏn trỏ lỏi”

Tiếng Việt đang “dài” ra!

Tác Giả: GS. Nguyễn ĐÉc Dân
Thứ Tư, 31 Tháng 8 Năm 2011 06:30

(Chào buổi sáng, 6.5.2011). Tái xuất hiện là xuất hiện trở lại. Nói nôm rợi đình “xuất hiện trở lại” là đä. Và “Mäi các bän nghe nhäng tin täc cäp nhät đäu tiän trong ngày” (Chào buổi sáng, 13.1.2010). “Cäp nhät” là trong ngày. Nói “tin täc đäu tiän trong ngày” là đä. Nguyên nhân chính cäa loäi đä quá phä biän này là trong nhän thäc cäa ngängäi Viät hiän nay, nghĩa cäa nhiäu yäu tä Hán – Viät đä “mä” đi nên nhiäu ngängäi không thäy “đä” näa.

Läp lại nhäng điän đät đäng nghĩa: nhä “Mäc đích cä đän đây đä làm gì?” (phim Cuộc cägäi lúc 0 giờ, täp 18, VTV3). Sao không biên täp thành “Cä đän đây làm gì?” cho gän? Läi näa: “Chäc cä là väy” (phim Cuộc cägäi lúc 0 giờ, täp 19). “Chäc” và “có là” là hai tä thä hiän hành vi phäng đoán mät khä năng không chäc chän. Nói “Chäc väy” hoäc “Có là väy” là đä.

Đäa vào lại nói nhäng yäu tä đäng nhiän tän täi: nhä “Anh xin lại! Anh đã tát vào má em” (phim Sä quyän räc cäa ngängäi vä, VTV3, 1.6.2011). Mät khi mä bàn tay đánh vào má thì gäi là “tát”, đánh vào mäng gäi là “phát”, đánh vào mäm miäng gäi là “vä”, đánh vào tai gäi là “bät”. Väy nói “Anh xin lại! Anh đã tát em” là đä.

Nói đä thành sai: nhä “Viät Nam chä yäu có mäy loäi gäu? Gäi ý: hai, ba hay bän?” (Đäu träng 100, VTV3, 30.5.2011). Đáp án (läi MC): “Hai. Không có thêm loäi gäu nào näa đâu”. Tä “chä yäu” khiän câu häi đänh läng này mang tính xác suät. Đáp án “hai” khiän ngängäi nghe nghĩ räng còn mät loäi gäu thä ba (thä yäu) näa. Dù 99,9% gäu Viät Nam là hai loäi gäu ngäa và gäu chó thì vän có 0,1% thuäc loäi gäu thä ba. Nói nhä MC “Không có thêm loäi gäu nào näa đâu” là không chuän. Còn nhä, näu chä có hai loäi gäu thì tä “chä yäu” làm câu häi trên sai.

Ví đä khác: “Sáng tác này cäa Trän Hoàn vào năm nào: a) 1948, b) 1958, hay c) 1968?” Đäi A: 1958. Läi MC: “Đáp án này hoàn toàn sai”; Đäi B: 1948. Läi MC: “Vâng, hoàn toàn chính xác!” (Trä chäi âm nhäc, VTV3, 29.7.2011). Näu 1948 là hoàn toàn chính xác, 1958 là hoàn toàn sai thì năm nào là chính xác không hoàn toàn, năm nào là sai không hoàn toàn? MC nói đä tä “hoàn toàn”.

Dùng chäp nhäng cäm tä đäng nghĩa: nhä “Mät nä tù trän thoát, điäu này chäa täng xäy ra bao giä tä träc đän nay” (phim Nä tù, VTV3, 17.5.2009). “Chäa täng” là chäa bao giä và cũng là tä träc đän nay chäa xäy ra. Vì väy, câu trên đä chäp ba. Có ba cách nói ngän hän: “điäu này chäa xäy ra bao giä”; “điäu này chäa täng xäy ra” và “điäu này tä träc đän nay chäa xäy ra”.

Thä quen nói năng đäng giäo điäu mà không cän hiäu thäu đäo đän täi hä luä là hình thành thä quen chäp nhän, tä duy thä đäng, không muän lät läi nghĩa lý cäa câu chä, khái niäm và läp luän khi tiäp nhän vän bän. Đây là nguyên nhân chính đän täi läi nói đä thäa.